

11 mei 2015

Gemeente Amsterdam

Bestuursdienst

Directie Openbare Orde en Veiligheid

Amsterdams beleidskader dance events

over drugs, gezondheid en veiligheid

Inhoud

1	Aanleiding & achtergrond	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Verschillende belangen	6
1.3	Totstandkoming beleidsnotitie	7
1.4	Bonus/Malus	7
2	Gezondheid en preventie	9
2.1	Gezondheid en uitgaan	9
2.1.1	Gebruik van uitgaansdrugs in het uitgaanscircuit in Amsterdam	9
2.1.2	Risico's en riskant gebruik	9
2.2	Preventieve maatregelen	10
2.2.1	Monitoring van middelengebruik en van de kwaliteit van het aanbod	10
2.2.2	Teststations	11
2.2.3	Voorlichting	12
2.2.4	Waarschuwingscampagnes (Red Alert)	13
2.3	Omgevingsvariabelen bij dance events	13
2.3.1	Toegankelijkheid drinkwater	14
2.3.2	EHBO-post	15
2.3.3	Temperatuur en luchtvochtigheid	15
3	Kaders en vergunningprocedure dance events	16
3.1	Wettelijke kaders	16
3.2	Procedure vergunning dance events	16

4	Drugsbeleid bij dance events	18
4.1	Visie en uitgangspunten	18
4.2	Verantwoordelijkheden voor de verschillende partijen	19
4.2.1	Organisator dance event	19
4.2.2	Beveiligingspersoneel (namens de organisator)	20
4.2.3	De vergunningverlener (stadsdeel/gemeente)	21
4.2.4	Politie	22
4.2.5	Openbaar Ministerie	23
4.2.6	Geneeskundige en Gezondheidsdienst (GGD)	23
4.2.7	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR)	24
4.3	Controle op de naleving van de vergunningvoorschriften - <u>de peilstok</u>	24
4.4	Communicatie	26
5	Bijlagen	27
5.1	Begrippenlijst dance events	27
5.2	Checklist ten behoeve van de peilstok	29

Dit beleidskader is op 11 mei 2015 vastgesteld de burgemeester van Amsterdam, in samenspraak met zijn partners uit de bestuurlijk vijfhoek van de gemeente Amsterdam; de hoofdofficier van justitie van Amsterdam, de eenheidsleiding van de politie regio Amsterdam-Amstelland, de commandant van de brandweer Amsterdam-Amstelland en de Directeur Publieke Gezondheidszorg.

1 Aanleiding & achtergrond

1.1 Inleiding

Dance events bieden voor velen een plek voor ontmoeting en ontspanning. Een waardevolle plek om te zien en gezien te worden. Dance events zijn daarnaast 'aanjagers' van nieuwe muziekstromen en trends in bijvoorbeeld mode en taal. Zij vormen een belangrijk segment in het Amsterdamse uitgaansleven. Hiermee zijn dance events van cultureel en economisch belang voor Amsterdam. Tegelijkertijd zijn dance events een categorie evenementen waarbij drugsgebruik en daarmee gepaard gaande (gezondheids)risico's niet zijn uit te sluiten. Dit maakt dat specifiek op het gebied van drugs aanvullend beleid nodig is ten opzichte van het reguliere evenementenbeleid. Met dit beleid proberen we de (gezondheids)risico's zo veel mogelijk te beperken en streven we naar drugsvrije feesten.

Dance events zijn evenementen waar hoofdzakelijk elektronische muziek wordt gedraaid door middel van dj's of live muzikanten. De muziek is de bindende factor van de evenementen. In 2014 stonden er 115 dance events met meer dan 2000 bezoekers per event op de stedelijke evenementenkalender van Amsterdam. Voor 2015 staan er ca. 130 op de evenementenkalender.

Dit beleidskader richt zich primair op dance events die gehouden worden op basis van een evenementenvergunning. Deze onderscheiden zich van feesten die (door een zelfde organisator) op zeer regelmatige basis in reguliere horeca inrichtingen worden georganiseerd. Belangrijk verschil tussen feesten in de reguliere horeca en evenementen is dat deze laatste meestal een eenmalig of jaarlijks karakter hebben en plaatsvinden in een setting die bij ieder evenement weer anders is.¹ Dat maakt dat er per evenement een beoordeling van de plannen en daarmee gepaard gaande risico's gemaakt moet worden. Dit gebeurt conform het reguliere evenementenbeleid (zie ook hoofdstuk 3). In het reguliere evenementenbeleid is echter onvoldoende aandacht voor de specifieke risico's die gepaard gaan met het gebruik van (uitgaans)drugs en de (preventieve) maatregelen die hierop genomen kunnen worden. Dit 'beleidskader dance events' vormt daarom een aanvulling op het reguliere evenementenbeleid, specifiek met betrekking tot drugs, gezondheid en veiligheid op dance events.

Hoewel het beleidskader in eerste instantie is geschreven voor vergunningplichtige dance events, kunnen de uitgangspunten in grote lijnen ook worden doorvertaald naar horecabedrijven waar vergelijkbare feesten worden gegeven binnen de reguliere vergunningen. Als er in een horecabedrijf dance feesten worden gegeven, zullen zij in hun veiligheidsplan in elk geval de volgende maatregelen moeten opnemen²:

¹ Bij horecabedrijven vindt bij de start van het bedrijf (en daarna cyclisch) een toetsing op het gebruik plaatst aan alle van toepassing zijnde (horeca) wet- en regelgeving. Als er dance feesten worden gehouden moet het bedrijf daar uiteraard geschikt voor zijn.

² Er wordt binnenkort een nieuw format vastgesteld voor het opstellen van een veiligheidsplan door horecabedrijven.

- Goede visitatie door inzet van gekwalificeerde beveiligers/portiers
- Medische hulpverlening (bijv. BHV en/of beveiligers) met kennis van drugsgerelateerde problemen
- Duidelijke communicatie over huisregels
- Voorlichting over gezondheidsrisico's van uitgaansdrugs o.a. via de website
- Horecakluis (ook wel drugskluis)
- Voldoende gratis drinkwater

In het vervolg van deze notitie wordt, als wordt gesproken over 'dance events', bedoeld *vergunningplichtige (dance) evenementen*.

1.2 Verschillende belangen

Het is bij de besprekingen in zowel het Horizontaal Overleg als het College van B&W voor eenieder duidelijk, dat bij het formuleren van beleid voor dance events verschillende belangen spelen die soms lastige dilemma's met zich meebrengen.

Aan de ene kant is er het belang van de handhaving van de rechtsorde en in het bijzonder de handhaving van de Opiumwet ten aanzien van drugshandel en bezit van drugs op dance events.

Aan de andere kant is er het belang van het beperken van gezondheidsrisico's, die kleven aan het gebruik van (hard)drugs.

Zo kunnen preventieve activiteiten, zoals voorlichting en testen van drugs, op gespannen voet komen met handhaving van de opiumwet en het uitgangspunt dat drugs niet op een feest thuis horen.

Te veel repressie kan echter weer leiden tot meer gezondheidsrisico's, bijvoorbeeld doordat mensen wellicht minder snel geneigd zullen zijn om hulp te zoeken op het moment dat zij gezondheidsproblemen ervaren door het gebruik van drugs.

Ook de populariteit van dance events en het cultureel en economisch belang van de grootschalige events voor Amsterdam wegen mee. Streng optreden tegen drugs(gebruik) op deze feesten kan afbreuk doen aan de sfeer op die feesten en kan daarmee het positieve imago van de Amsterdamse dance events schaden. Dit kan ertoe leiden dat liefhebbers van dance elders feesten gaan bezoeken en/of dat de feesten meer in het illegale circuit worden georganiseerd.

Het afwegen van deze belangen tegen de achtergrond van het bijna feitelijke gegeven dat dance events gepaard gaan met drugsgebruik was in de afgelopen jaren onderwerp van gesprek en soms een lastige uitdaging. De meerwaarde van de Amsterdamse aanpak is gelegen in de goede samenwerking tussen alle betrokken partijen, waaraan de verschillende belangen niet in de weg staan.

In dit beleidskader wordt uitgegaan van de gedachte dat het beter is om te reguleren en in te zetten op preventieve maatregelen dan alleen maar in te zetten op repressie. Preventie en repressie moeten goed in balans zijn.

1.3 Totstandkoming beleidsnotitie

Deze beleidsnotitie is opgesteld aan de hand van de door het College vastgestelde notitie 'Uitgangspunten voor beleid ten aanzien van grootschalige dansfeesten met betrekking tot (hard)drugs' uit 2008. Naar aanleiding van die notitie is het *Horizontaal Overleg Dance Events* ingesteld; een overleg waaraan GHOR, GGD, OM, politie, vertegenwoordigers van de evenementenorganisatoren, Jellinek, Adviesburo Drugs en de gemeente (Toezicht & Handhaving, Veiligheidsbureau en het Evenementenbureau) deelnemen. De doelstelling van het Horizontaal Overleg is dat tussen alle betrokken partijen, met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid, afstemming plaatsvindt voor een veilig verloop van dance events. Het Horizontaal Overleg heeft eind 2012 een advies opgesteld, waarin de uitgangspunten uit 2008 in een aantal aanbevelingen verder zijn uitgewerkt. Deze notitie is tot stand gekomen op basis van dit advies en aanvullende gesprekken met de betrokken partijen over de actuele ontwikkelingen, zoals de incidenten tijdens het Amsterdam Dance Event in 2014 en de aanpak rondom de witte heroïne incidenten. Daarbij is ondermeer de discussienota 'Een veilig en gezond uitgaansklimaat' van mevr. Verheul (D66) en mevr. Ruigrok (VVD) betrokken (die op 13 november 2014 in de commissie AZF is besproken).

Ook zijn in deze notitie maatregelen opgenomen, die zijn genoemd in het initiatiefvoorstel van dhr. Van der Ree (VVD) getiteld: Dansfeest of drugsfeest? Harddrugs bij festivals en in het uitgaansleven (januari 2013)³.

Het nu voorliggende beleidskader is kortom de uitkomst van jarenlang overleg. Veel van de hierin beschreven uitgangspunten zijn inmiddels al gemeengoed geworden. De praktijk staat uiteraard niet stil en inzichten en adviezen over bijvoorbeeld preventiebeleid zullen zich blijven ontwikkelen, maar het is van belang om gemaakte afspraken op een gegeven moment vast te leggen. Dit biedt helderheid voor alle partijen en zo kan er ook beter op gestuurd worden dat alle partijen de afspraken nakomen. Deze notitie is dus de voorlopige eindopbrengst van langdurig overleg, maar bij voortschrijdend inzicht zal deze worden geactualiseerd.

1.4 Bonus/Malus

Het beleidskader is tot stand gekomen in overleg met organisatoren die al jaren op een professionele manier in de dance sector opereren en hun evenementen op een goede en veilige manier neerzetten. Voor organisatoren die hun evenement op een professionele manier neerzetten zullen de afspraken in dit beleidskader niet heel veel nieuws bevatten, er wordt door de meeste organisatoren al op deze manier gewerkt. Voor hen zullen hier dus weinig extra inspanningen uit voortvloeien. Wat nieuw is, is dat helder wordt vastgelegd wat er van organisatoren wordt verwacht en waarop ze kunnen worden afgerekend (zie hoofdstuk 4). Ook de integrale aanpak van het toezicht op evenementen door de 'peilstok' is nieuw.

Door op deze wijze de goede ervaringen vast te leggen in gemeentelijk beleid, kunnen we ook organisatoren die minder verantwoordelijkheid nemen en hun evenementen minder professioneel organiseren, binden aan deze uitgangspunten en werkwijze. Mochten organisatoren alsnog hun verantwoordelijkheid niet nemen dan zullen daar, op basis van de afspraken in dit beleidskader, consequenties aan worden verbonden in het

³ In de commissie AZF van 29 augustus 2013 is de bestuurlijke reactie op dit initiatiefvoorstel besproken.

vergunningetraject. De handhaving en de inzet van de peilstok zullen zich ook vooral concentreren op deze minder professionele organisatoren.

De bonus voor de goede organisatoren zit hem er dus in dat we hun professionaliteit tot norm verheffen en hun collega's hier ook op afrekenen. Verder worden zij minder geconfronteerd met toezicht en handhaving.

De malus voor de ondernemers die hun evenementen minder goed organiseren, is dat zij zich meer zullen moeten inspannen om te voldoen aan de in het beleidskader vastgelegde uitgangspunten en dat zij hier ook meer op gecontroleerd zullen worden. Mochten zij geen verbetering laten zien dan kan dat er uiteindelijk toe leiden dat zij geen evenementenvergunning meer zullen krijgen in Amsterdam.

2 Gezondheid en preventie

2.1 Gezondheid en uitgaan

Of gebruik van alcohol en/of drugs tot gezondheidsproblemen leidt, hangt mede af van persoonlijke factoren en omgevingsinvloeden. De omgeving (setting) waarin middelengebruik plaatsvindt, kan van bepalende invloed zijn op het ontstaan of verergeren van gezondheidsproblemen. Denk aan de invloed van omgevingstemperatuur, drukte en luchtvochtigheid. Daarnaast spelen persoonlijke factoren een rol. De kans op gezondheidsproblemen neemt toe als iemand die alcohol of drugs gebruikt daarnaast bijvoorbeeld te veel of te weinig vocht drinkt, slecht gegeten heeft, langdurig intensief danst of onvoldoende rust. Ook psychische kwetsbaarheid maakt de kans op problemen bij alcohol- of drugsgebruik groter.

Het terugdringen van gezondheidsincidenten vraagt dus om een aanpak die zich richt op het individu, het middel en de omgeving (setting) waarin gebruikt wordt.

2.1.1 Gebruik van uitgaansdrugs in het uitgaanscircuit in Amsterdam

Onder party- dans – of uitgaansdrugs verstaan we drugs die overwegend gebruikt worden tijdens het uitgaan. Middelen die bijdragen aan ontspanning, spontaniteit en energie zijn favoriet binnen het uitgaansleven. Daarbij gaat het vooral om alcohol, tabak, cannabis, ecstasy, cocaïne en amfetamine. Hoewel recreatief gebruik van ecstasy, cocaïne en amfetamine onder de algemene bevolking weinig voorkomt, is het gebruik onder uitgaanders veel frequenter. Naar aanleiding van recent onderzoek onder 18-plussers/volwassenen naar het middelengebruik onder ravers en clubbers in het Amsterdamse uitgaansleven werd geconcludeerd dat het middelengebruik hoog is in vergelijking met dat van de gehele volwassen Amsterdamse bevolking. Verder blijkt uit onderzoek dat er grote verschillen zijn in middelengebruik tussen de feesten onderling. De mate van drugsgebruik en het type drugs zijn verweven met het soort muziek waar het feest om draait.

2.1.2 Risico's en riskant gebruik

Gebruikers van uitgaansdrugs kunnen diverse acute gezondheidsproblemen ervaren als direct gevolg van hun middelengebruik, bijvoorbeeld hoofdpijn, misselijkheid, en angst. Ernstige problemen die veel minder vaak optreden zijn onder andere; ademhalingsproblemen, hartkloppingen, bewusteloosheid, oververhitting, onderkoeling, watervergiftiging, en acuut leverfalen. Daarnaast zijn er lange termijn risico's verbonden aan het gebruik zoals hersenschade en afhankelijkheid en kan het gebruik indirect leiden tot agressie en geweld, onveilig vrijen, verkeersongevallen en maatschappelijke overlast.

Bekend is dat potentieel riskante vormen van gebruik in het uitgaansleven relatief veel voorkomen, zoals bijvoorbeeld frequent gebruik, polydruggebruik (waaronder combineren met alcohol) en het experimenteren met voor de gebruiker onbekende middelen. Extra risico's kunnen zich voordoen bij meerdaagse evenementen, onder andere omdat dan de vermoeidheid mee gaat spelen. Naast de risico's van de middelen op zich, kunnen combinaties van middelen de risico's vergroten en ook gevaarlijk op elkaar inwerken. Wat betreft de indirecte risico's is bekend dat bijna 75% van de daders van geweldsdelicten zegt onder invloed te zijn geweest van alcohol en of drugs (waarbij 84% alleen alcohol had gedronken). Onveilige seks onder invloed van alcohol en drugs komt relatief vaak voor. Zo rapporteerden ecstasy-gebruikers bijvoorbeeld meer seksueel riskant gedrag dan niet-gebruikers. Autobestuurders die het gebruik van alcohol combineren met drugs, hebben honderden keren (400-500x) meer kans om betrokken te raken bij een verkeersongeval dan nuchtere bestuurders.

2.2 Preventieve maatregelen

Preventieve maatregelen in relatie tot de gezondheidsrisico's bij dance-evenementen richten zich op vier typen activiteiten, namelijk: monitoring/onderzoek, het testen van drugs, voorlichting, en het controleren van omgevingsfactoren.

2.2.1 Monitoring van middelengebruik en van de kwaliteit van het aanbod

Het aanbod en gebruik van uitgaansdrugs is onderhevig aan trends. Bovendien zien we in deze markt ook de meeste vervuilingen. Dit betekent dat het preventiebeleid gericht op dit type genotmiddelen op deze veranderingen moet kunnen inspelen. In Amsterdam hebben we de beschikking over verschillende (periodieke) monitors in relatie tot drugs en druggebruik (zie kader). Deze monitors geven ons informatie over grofweg drie aspecten rondom drugs en druggebruik: inzicht in het gebruik (onder bepaalde groepen), inzicht in (de kwaliteit van) het aanbod en informatie over de omvang van de incidenten ten gevolge van middelengebruik. De informatie uit deze monitors wordt voor verschillende doelen gebruikt: 1. voorlichting aan de gebruiker, 2. informeren van hulpverleners en eerstelijnszorg, en 3. input voor beleid.

Verschillende Amsterdamse monitors genotmiddelen

Voor het monitoren van genotmiddelen maken we gebruik van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens, en gegevens die inzicht geven in het aanbod en gebruik op de korte en lange termijn. Belangrijke kwantitatieve monitors die inzicht geven in het gebruik onder grotere groepen Amsterdammers zijn: Antenne, Amsterdamse Gezondheidsmonitor, Peilstation en Elektronische Monitor en Voorlichting (E-MOVO). Daarnaast hebben we meer kwalitatieve monitors over gebruik via de panelnetwerken van Antenne en via de teststations. Deze teststations geven ook inzicht in de kwaliteit van drugs. Als middelen worden aangetroffen die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid, kan zowel landelijk als lokaal in Amsterdam alarm worden geslagen. Voor informatie over gezondheidsincidenten analyseert de GGD de gegevens van de Meldkamer Ambulancezorg rondom middelengerelateerde ambulanceritten. Vanaf 2015 betrekken we daarbij ook de gegevens van EMS en Med Event, die op een groot aantal dance-evenementen verantwoordelijk zijn voor de eerste hulp. Om tot een meer samenhangende monitor van het gebruik en aanbod van drugs te komen, is een voorstel gedaan in de beleidsbrief Preventie Genotmiddelenbeleid (van de wethouder zorg aan de commissie KSZ, dd 30-01-2013).

Beleidsplatform preventie genotmiddelen

Om de informatie die uit de verschillende vormen van monitoring naar voren komt op waarde te kunnen schatten, en te vertalen naar de praktijk van preventie is in 2008 een beleidsplatform preventie genotmiddelen ingesteld, bestaande uit Jellinek, Stichting Adviesburo Drugs en GGD Amsterdam. Het beleidsplatform heeft ondermeer tot doel om het College eenduidig te adviseren ten aanzien van het preventiebeleid van genotmiddelen gebruik. Hiervoor worden de uitkomsten uit de diverse monitors beoordeeld op relevantie en kwaliteit voor het preventiebeleid in Amsterdam. Naast continuering van haar reguliere activiteiten zal het platform de komende tijd benutten om de verschillende bronnen van monitoring meer met elkaar te verbinden. Inzet is één Amsterdamse monitor waarin de uitkomsten van de verschillende bronnen in samenhang worden beschreven. Een eerste prototype zal eind 2015 gereed zijn.

Hoe werkt DIMS?

Het Drugs Informatie en Monitoring Systeem (DIMS) verzamelt informatie over de samenstelling van uitgaansdrugs via een landelijk netwerk van 23 teststations verdeeld over 22 plaatsen in Nederland. Het netwerk wordt voornamelijk gevormd door instellingen voor verslavingszorg (IVZ's). Het DIMS-bureau op het Trimbos-instituut coördineert het landelijke DIMS-netwerk.

Bij een van de teststations kan een consument anoniem drugs laten testen. Er wordt eerst een sneltest uitgevoerd op basis waarvan een sample kan worden herkend. Dat wil zeggen dat deze overeenkomt met een sample in de DIMS-database van eerder in het laboratorium geteste drugs. Als dat zo is, kan er direct een uitslag worden gegeven. Zo niet, dan is de keuze aan de consument om het sample op te sturen naar het laboratorium. In dat geval duurt het een week voordat er een uitslag is. De resultaten van beide testen zijn 99% betrouwbaar. De uitslag vertelt zowel de dosis (in geval van XTC de milligrammen) MDMA, als de andere stoffen die aanwezig zijn in het sample. Op basis van de aangeboden samples kan het DIMS goed volgen wat er op de markt van uitgaansdrugs te koop is. Op basis van trends in het aanbod en gebruik van drugs kunnen actuele risico-analyses worden opgesteld. Wanneer drugssamples worden aangetroffen die stoffen bevatten met een acuut gevaar voor de volksgezondheid kan zonodig direct gewaarschuwd worden (Red Alert).

Naast de monitoring functie gaat het testen altijd gepaard met voorlichting aan degenen die hun drugs komen testen. Via hen wordt de informatie in hun netwerk verder gecommuniceerd. Het is een uitgelezen mogelijkheid om in contact te komen met een doelgroep die moeilijk te bereiken is.

2.2.2 Teststations

In Amsterdam bestaan twee teststations (Stichting Adviesburo Drugs en Jellinek), waar gebruikers hun drugs kunnen laten testen. Doordat gebruikers hun drugs laten testen, wordt waardevolle informatie verzameld over de samenstelling van de middelen en de risico's die gebruikers lopen. Als middelen worden aangetroffen die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid, kan alarm worden geslagen (Red Alert). Met het oog op riskant gebruik hebben deze teststations een belangrijke voorlichtende functie aan de gebruiker. Deze informatie wordt ook gebruikt voor het informeren van hulpverleners en eerstelijnszorg. Zo wordt jaarlijks een aantal keer een analyse gedaan over de op dat moment in omloop zijnde middelen en het gebruik van drugs. Dit met het oog op de voorbereiding van grote evenementen in de stad, zoals Nieuwjaar en Koningsdag. Deze analyse wordt verspreid onder (medische) professionals die betrokken zijn bij een veilig verloop van evenementen om zo goed voorbereid te zijn.

Testen op de dansvloer

Aan druggebruik zijn risico's verbonden en die zijn te beperken met een goede voorbereiding. Het helpt als drugs getest kunnen worden zodat je de samenstelling van het middel weet. De gemeente vindt het daarom belangrijk dat deze testfaciliteiten er zijn, maar acht het niet wenselijk om deze faciliteiten ook aan te bieden op de dansvloer. Belangrijke afweging daarin is dat we streven naar drugsvrije feesten en dat de inzet van organisatoren en beveiliging daar ook op is gericht. Het is een vreemd signaal als bezoekers na de fouillering alsnog hun drugs kunnen laten testen. Bovendien is er een enorme hoeveelheid evenementen (vaak ook tegelijkertijd) en een beperkte capaciteit aan breed inzetbare deskundigheid. Daarnaast biedt het testen van drugs bij een teststation een aantal voordelen boven testen op de dansvloer. Een geteste pil is namelijk geen garantie voor het uitblijven van problemen. De persoon die drugs gebruikt en de omgeving waarin dat gebeurt, zijn mede bepalend voor hoe de effecten verlopen. Het is belangrijk dat gebruikers van uitgaansdrugs dat weten. Voor deze preventieve informatie-uitwisseling is op een teststation veel meer gelegenheid. De gemeente ziet daarom meer in het verbeteren van de testfaciliteiten.

2.2.3 Voorlichting

Voor alcohol, tabak en cannabis vindt een belangrijk deel van de voorlichting plaats via de scholen. Echter, voor uitgaansdrugs is dit minder het geval, omdat de beperkte omvang van het gebruik zich niet goed leent voor klassikale voorlichting. Voor uitgaanspubliek zijn andere ingangen nodig om de juiste informatie bij specifieke groepen te krijgen. Landelijk en lokaal is informatie beschikbaar via websites en flyers. In Amsterdam is Unity op grote en kleine dance-events aanwezig om uitgaanders te informeren over de verschillende genotmiddelen. Unity verzorgt peer to peer educatie en werkt met getrainde vrijwilligers uit de dance scene die voorlichting geven in de dance scene. Het beoogt de risico's van het gebruik van uitgaansdrugs zoveel mogelijk te beperken. Naast de aanwezigheid op dance-evenementen is Unity ook online actief. Afgelopen zomer (2014) is vanuit de evenementenbranche, in samenwerking met Unity, gestart met de ontwikkeling van een campagne gericht op de gezondheid van uitgaanders, onder de titel Celebrate Safe (zie kader). Het gaat om een groot aantal organisaties en festivals gelieerd aan ID&T. De gemeente ziet dit als een positieve ontwikkeling en zal dit met veel belangstelling volgen. Van belang daarbij is dat de inhoud van de boodschap klopt en is afgestemd met de GGD.

Celebrate safe

Afgelopen zomer hebben alle aan ID&T gelieerde festivals en organisaties (o.a. Mysteryland, Q-Dance, Air Events en B2S) en Unity de handen ineen geslagen om een campagne te ontwikkelen die specifiek gericht is op de bezoekers van deze evenementen. Door de campagne met de naam Celebrate Safe worden bezoekers bewust gemaakt van de mogelijke risico's die verbonden zijn aan uitgaan. Op basis van 10 kernboodschappen wordt, zowel via de online kanalen als op de evenementen zelf, op een laagdrempelige, niet belerende manier bezoekers verteld hoe zij bewust en veilig kunnen feesten. Naast aandacht voor risico's van het gebruik van alcohol en of drugs wordt onder andere ook aandacht besteed aan veilige seks en safe drive. De voertaal is Engels waarmee de campagne zich ook richt op de buitenlandse bezoekers van evenementen. De aangesloten organisatoren die Celebrate Safe ondersteunen zetten zich al langere tijd in voor het organiseren van veilige evenementen en vonden het tijd zelf het initiatief te nemen voor een voorlichtingscampagne. In Amsterdam is het initiatief genomen om deze campagne open te stellen voor andere organisatoren en clubs om er op deze manier een sectorbrede campagne van te maken.

2.2.4 Waarschuwingscampagnes (Red Alert)

Het Red Alert team in Amsterdam bestaat uit Adviesburo drugs, GGD en Jellinek. Het Red Alert team komt binnen 24 uur bij elkaar na een signaal dat er vervuilde middelen op de markt zijn met een verhoogd risico op gezondheidsincidenten. Deze signalen kunnen komen van de verschillende testservices uit het DIMS-netwerk, van het coördinerende orgaan Drugs Informatie en Monitorings Systeem (DIMS, Trimbos-instituut) of via incidenten die gemeld zijn door de eerste hulp op evenementen, Spoedeisende Hulp of politie.

Bij een dergelijk signaal kijkt het Red Alert team in overleg met het DIMS naar het acute risico van het middel, de verspreiding van het middel en de doelgroep die het middel gebruikt. Op basis van deze punten wordt een risicoschatting gemaakt en een aanpak gekozen. De aanpak kan variëren van alleen hulpverleningsinstanties op de hoogste stellen, tot gericht waarschuwen van een bepaalde doelgroep, bijvoorbeeld via posters en social media gericht op een bepaalde scene. Zonodig kan worden opgeschaald tot een Red Alert waarbij bij alle vindplaatsen van de potentiële doelgroep posters worden opgehangen, personeel wordt ingelicht en via internet, social media en traditionele media de waarschuwing bekend wordt gemaakt. Het beëindigen van de Red Alert gebeurt ook weer in overleg. Waarna een evaluatie volgt. Naast het Amsterdamse Red Alert team is het ook mogelijk dat het landelijk DIMS-bureau zelf initiatief neemt tot een landelijke waarschuwingcampagne.

2.3 Omgevingsvariabelen bij dance events

De omgeving (setting) waarin middelengebruik plaatsvindt, kan van bepalende invloed zijn op het ontstaan of verergeren van gezondheidsproblemen. Denk aan de invloed van omgevingstemperatuur, drukte en luchtvochtigheid. Bij een indoor evenement kan omgevingswarmte bij het gebruik van stimulerende middelen (zoals ecstasy) leiden tot oververhitting. Slecht weer bij een feest op een buitenlocatie kan juist van invloed zijn op het ontstaan van onderkoeling, zelfs wanneer er stimulerende middelen zijn gebruikt. Van invloed zijn daarnaast ook kenmerken van de locatie zoals de inrichting, het geluidsniveau, drukte en ventilatie. Ook de beschikbaarheid van gratis drinkwater, het prijsbeleid voor overige dranken, de aard en omvang van het toezicht en de handhaving

en de aanwezigheid van een gespecialiseerde EHBO, chill outs en/of voorlichtingsmaterialen kunnen van invloed zijn. In de vergunningen die de gemeente afgeeft voor de diverse events wordt al veel hierover vastgelegd: de GHOR adviseert op basis van de “Landelijke handreiking geneeskundige advisering publieksevenementen” over geneeskundige en gezondheidskundige risico’s. Op basis van de richtlijnen van het LCHV (Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid) adviseert de GHOR op technische hygiënezorg, zoals drinkwatervoorziening, sanitaire voorzieningen, horeca en afval. Op een aantal punten gaan we nader in.

2.3.1 Toegankelijkheid drinkwater

Met name met betrekking tot het gratis drinkwater is er de laatste tijd veel spraakverwarring. De verplichte aanwezigheid hiervan is al jaren vastgelegd in evenementenvergunningen. Eerder is ook aangegeven dat het gratis drinkwater voldoende toegankelijk moet zijn. Zo is het onvoldoende als bezoekers alleen onder een kraantje in de toiletten kunnen hangen, maar dienen zij bijvoorbeeld in de gelegenheid gesteld te worden om een beker of flesje bij te vullen.

Tegelijkertijd is het van belang te realiseren dat er ook een keerzijde is aan watergebruik. Een teveel aan water kan namelijk zorgen voor een daling van de zoutwaarde in het bloed en uiteindelijk leiden tot een levensbedreigende zwelling van de hersenen. Deze complicatie heeft meerdere oorzaken. Festivalbezoekers die ecstasy gebruiken krijgen vaak het advies veel water te drinken, om ernstige oververhitting te voorkomen. Bij het dansen in een ruimte met een hoge omgevingstemperatuur gaan ook grote hoeveelheden vocht in de vorm van zweet verloren, dat echter niet alleen uit water, maar ook uit opgeloste zouten bestaat. Dit alles kan ertoe leiden dat er meer water wordt gedronken dan het lichaam eigenlijk nodig heeft. Normaliter kan zo'n wateroverschot met de urine worden uitgescheiden, maar ecstasy zorgt er voor dat de nieren meer water vast houden, zelfs wanneer dit onnodig of schadelijk is. Zo kan waterintoxicatie ontstaan, ook nog uren na het feest. Met name vrouwen lijken gevoelig voor een waterintoxicatie⁴. Alhoewel het verschilt per persoon en afhankelijk is van weersomstandigheden e.d., wordt bij ecstasy gebruik 1 glas water of fris per uur geadviseerd als veilige hoeveelheid vocht. Daar waar het gaat om het voorkomen van oververhitting, is het ook van belang om voldoende rust te nemen en afkoeling te zoeken.

Omdat oververhitting en waterintoxicatie belangrijke oorzaken zijn van incidenten op evenementen dient hier in de voorlichting over het gebruik van uitgaansdrugs nadrukkelijk aandacht voor te zijn.

De GHOR adviseert voor dance-events, op basis van de richtlijnen van het Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid (LCHV), de beschikbaarheid van **voldoende gratis drinkwater** door bijvoorbeeld tappunten te plaatsen of flesjes drinkwater te verstrekken. In de nieuwe richtlijnen van het LCHV worden eerder gehanteerde normen, zoals 1 drinkwaterpunt per 500 bezoekers, verlaten. Reden hiervoor is dat een norm m.b.t. het aantal tappunten onvoldoende rekening houdt met het soort evenement en de omstandigheden waarbinnen dit plaatsvindt, zoals de weercondities. Hiermee wordt de

⁴ Onderzoek tijdens een Amsterdams festival toonde bij een kwart van de vrouwelijke ecstasy gebruikers een milde vorm van waterintoxicatie aan. In het afgelopen jaar zijn in Amsterdam tenminste twee dodelijke incidenten gerapporteerd waarbij zeer waarschijnlijke sprake is geweest van waterintoxicatie.

verantwoordelijkheid teruggelegd bij de organisator om hier op in te spelen. Het LCHV zal met de Vereniging van EvenementenMakers (VVEM) en in samenspraak met organisatoren een leidraad opstellen voor het berekenen van “voldoende gratis drinkwater” die recht doet aan de verschillende soorten evenementen en omstandigheden.

Omdat de nieuwe richtlijn van het LCHV abstract is en de hierboven genoemde leidraad nog niet beschikbaar is, hanteren we in Amsterdam voorlopig de oude richtlijn van 1 drinkwaterpunt per 500 bezoekers. Daarbij realiseren we ons dat deze richtlijn flexibel gehanteerd moet worden naar gelang de omstandigheden (warmte, luchtvochtigheid, etc.) Bij extremere omstandigheden kan aanvullende inzet worden geadviseerd.

2.3.2 EHBO-post

De GHOR adviseert de vergunningverlener over de kwantitatieve en kwalitatieve geneeskundige inzet bij evenementen. Voor de inzet van de eerstehulpverleners en de uitrusting worden voorwaarden benoemd waaraan deze moeten voldoen en gerefereerd aan sites als Oranje Kruisboekje en het Landelijk Protocol Ambulancezorg waarop deze voorwaarden zijn vermeld.

Als onderdeel van een goed geoutilleerde EHBO-post is het van belang dat bezoekers een gelegenheid hebben om bij te komen nadat ze door de EHBO zijn gezien. Hiervoor moet een aparte (observatie)ruimte worden ingericht. De aanwezige eerstehulpverlening inventariseert en beoordeelt de hulpvragen en kan personen, afhankelijk van het toestandsbeeld, behandelen en observeren.

Op de EHBO-post moet altijd voldoende gratis drinkwater beschikbaar zijn.

2.3.3 Temperatuur en luchtvochtigheid

Wie lang danst in een warme omgeving, loopt het risico op oververhitting. Dit geldt met name voor mensen die middelen hebben gebruikt als speed, cocaïne en ecstasy. Ook de luchtvochtigheid is een belangrijke factor die van invloed kan zijn op het ontstaan van gezondheidsproblemen. Het lichaam kan zijn warmte dan namelijk niet meer via transpiratie kwijt aan de omgeving. Goede airconditioning of ventilatie is daarom belangrijk. Van belang is daarom dat de temperatuur en luchtvochtigheid tijdens de evenementen in de gaten wordt gehouden. Wanneer de combinatie van temperatuur en luchtvochtigheid boven een bepaalde norm⁵ uitkomen moet ter plaatse worden gehandeld. Veel opties zijn er dan vaak niet, behalve het openzetten van deuren als een evenement in een gebouw plaatsvindt. Afhankelijk van de locatie brengt dat vaak weer geluidsoverlast met zich mee. Idealiter zou een locatie daarom voldoende klimaatcontrole mogelijkheden moeten hebben om te voorkomen dat de temperatuur en luchtvochtigheid boven de norm komt. Om die reden willen we vanaf 2015 in samenwerking met EMS de temperatuur en luchtvochtigheid systematisch gaan registreren en analyseren van alle locaties waar EMS de Eerste Hulp verzorgt. Op deze manier kunnen we het verloop van de temperatuur en luchtvochtigheid gedurende evenementen analyseren en nagaan of er bepaalde locaties of evenementen zijn waar de norm wordt overschreden. Op basis hiervan zal vervolgens de dialoog worden gestart met de locatie eigenaren en/of party-organisatoren om na te gaan welke verbetermaatregelen mogelijk zijn.

⁵ Vaak wordt als richtlijn een maximale temperatuur van 27°C en een maximale luchtvochtigheid van 65 procent aangehouden.

3 Kaders en vergunningprocedure dance events

3.1 Wettelijke kaders

Dance events worden gerekend tot evenementen en zijn op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening vergunningplichtig. Dit geldt zowel voor dance events in de openbare ruimte als voor dance events in gebouwen of vaartuigen, voor zover deze niet plaatsvinden binnen de gebruikelijk uitoefening van een horecabedrijf. De bevoegdheid voor het verlenen van een evenementenvergunning ligt bij de burgemeester. Deze bevoegdheid is gemandateerd aan de voorzitters van de bestuurscommissies (vergunningverlener).

Dance events (evenementen) hebben te maken met verschillende landelijke en stedelijke wettelijke kaders: de Algemene Plaatselijke Verordening, de Opiumwet, de Wet Milieubeheer (onder meer geluidsvoorschriften) en de Drank- en Horecawet. Daarnaast kunnen er voor dance events ook regels gelden uit het evenementenbeleid van de Gemeente Amsterdam en/of het betreffende stadsdeel (niet alle stadsdelen hebben evenementenbeleid opgesteld). Hierin kan nadere regelgeving zijn vastgelegd over bijvoorbeeld afval, sanitaire voorzieningen en reclamevoering of over specifieke eisen voor het gebruik van een bepaalde locatie.

3.2 Procedure vergunning dance events

Voor het organiseren van een dance event in Amsterdam is het – conform het reguliere evenementenbeleid – verplicht een evenementenvergunning aan te vragen bij het betreffende stadsdeel of bij de burgemeester voor stadsdeeloverschrijdende- en risico-evenementen. Naast de evenementenvergunning kunnen er nog andere vergunningen of ontheffingen (bv. voor het schenken van zwak alcoholische drank op grond van de Drank- en Horecawet, of voor tijdelijke verkeersmaatregelen) vereist zijn, die gelijktijdig met de evenementenvergunning worden aangevraagd. Voor dance evenementen dient de organisator – net als bij evenementen met meer dan 2000 bezoekers- ook een veiligheidsplan aan te leveren⁶, waarin staat beschreven op welke wijze en met welke maatregelen de organisator de veiligheid tijdens het evenement waarborgt (waaronder maatregelen t.b.v. alcohol- en drugspreventie, zie ook paragraaf 4.2). Het in orde brengen van aanvullende vergunningplichten en ontheffingen vindt zoveel mogelijk integraal plaats bij de behandeling van de evenementenvergunning.

De procedure voor het verlenen of weigeren van een evenementenvergunning volgt de voorschriften van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene Plaatselijke Verordening en het Draaiboek Evenementen, de Procesbeschrijving evenementen gemeente Amsterdam en de Handreiking veiligheid evenementen.

⁶ Hiervoor is op 19 mei 2014 de Leidraad Opzetten Veiligheidsplan Evenementen vastgesteld

Na het indienen van een vergunningaanvraag vindt beoordeling van de aanvraag plaats door verschillende adviserende instanties en gemeentelijke diensten en afdelingen. Bij deze beoordeling wordt ook rekening gehouden met de ervaringen die deze instanties hebben met de organisator in voorgaande jaren. Is deze ervaring negatief (o.a. negatieve evaluatie, incidenten tijdens het evenement), dan kan dit invloed hebben op de vergunningverlening.

Voor evenementen in horecabedrijven, die plaatsvinden binnen de gebruikelijke uitoefening van dat bedrijf, hoeft geen evenementenvergunning te worden aangevraagd (art. 2.47 lid 2 sub d).⁷

⁷ Deze bedrijven dienen te beschikken over een exploitatievergunning voor het beoogde gebruik en hebben daarnaast te maken met andere (landelijke) wet- en regelgeving, op grond waarvan regels kunnen worden gesteld ten aanzien van bijvoorbeeld brandveiligheid, constructieve veiligheid, geluid en verantwoorde alcoholverstrekking.

4 Drugsbeleid bij dance events

4.1 Visie en uitgangspunten

Het College hanteert, mede op advies van de bij de ontwikkeling van dit beleidskader betrokken partijen (Horizontaal Overleg), het volgende uitgangspunt:

Op een dance event horen geen drugs. We streven naar drugsvrije feesten.

Dance events staan hiermee op dezelfde lijn als de reguliere horeca (discotheken). Het uitgangspunt 'streven naar drugsvrije feesten'⁸ geeft in de praktijk aanleiding om dit als 'zerotolerancebeleid' te bestempelen. Daarmee wordt geen recht gedaan aan de meer genuanceerde benadering die in de Amsterdamse praktijk is gegroeid. Zo is in Amsterdam geen sprake meer van door de politie opgezette 'wasstraten' (uitgebreide fouilleerruimten) en komt er steeds meer aandacht voor preventie. Verstoringen van openbare orde zijn eerder uitzondering dan regel. Wel blijven dance events een categorie evenementen waarbij (gezondheids)incidenten als gevolg van drugsgebruik niet zijn uit te sluiten. Dat wordt ook in dit beleidskader onderkend.

We zetten in op het beperken van (gezondheids)risico's die verbonden zijn aan het gebruik van uitgaansdrugs op dance events.

De organisatie is verantwoordelijk voor het organiseren van een veilig feest met professionele beveiliging en eerste hulpvoorzieningen. De organisatoren onderschrijven het uitgangspunt dat drugs niet op een dance event thuis horen en dienen daar ook naar te handelen. Van belang is dat de bezoekers zich blijven realiseren dat drugsbezit en -handel verboden is en het gebruik ervan gezondheidsrisico's met zich mee kan brengen. Aan de andere kant moeten organisatoren er rekening mee houden dat bezoekers niettemin zullen proberen drugs mee te nemen. De organisator is daarom verplicht bij de organisatie van het dance event rekening te houden met de risico's die aan het gebruik van drugs kleven (risicobeperking, zie verder onder 4.2.1 en 4.2.2).

In de vastgestelde stedelijke 'Handreiking veiligheid evenementen' is een indeling gemaakt in categorieën van evenementen (regulier, aandacht- of risicovol evenement) en beschreven op welke wijze deze geïnclassificeerd worden. Afhankelijk van de categorisatie en de geïnclassificeerde risico's worden bepaalde maatregelen in de vergunningvoorwaarden opgelegd.

⁸ Ten aanzien van softdrugs wordt gehandeld conform het gedoogbeleid.

Volgens deze systematiek worden ook de dance events ingedeeld. Het uitgangspunt ten aanzien van dance events in deze systematiek is dat dance events géén 'risico evenement' mogen worden. Met andere woorden: als er, na overleg met de organisator, geen maatregelen (meer) kunnen worden genomen die de risico's terugbrengen tot het niveau van een 'aandachtevenement', wordt de vergunning voor het dance event geweigerd. Een goede en heldere evaluatie van voorgaande evenementen van dezelfde organisator vormt een essentieel element bij het opstellen van de risicoanalyse.

4.2 Verantwoordelijkheden voor de verschillende partijen

De bovengenoemde uitgangspunten verbinden verantwoordelijkheden aan de verschillende betrokken partijen. In het kort:

- ***De organisator is verantwoordelijk voor de veiligheid en het ordelijk verloop van het evenement. Daaronder vallen onder meer het tegengaan van bezit, openlijk gebruik van en handel in drugs, en het indammen van de gevolgen van drugsgebruik.***
- ***De gemeente verleent de vergunning en controleert (in samenwerking met andere partijen als de GGD/GHOR en politie) de vergunningvoorwaarden, en of de organisator voldoende inspanningen verricht om de risico's te beperken, zoals omschreven in de vergunningvoorwaarden.***
- ***De politie is verantwoordelijk voor de handhaving van de rechtsorde en voor de openbare orde buiten het evenemententerrein.***

De inzet van de organisator heeft betrekking op zowel de getroffen maatregelen voorafgaand aan het dance event (o.a. communicatie over huisregels, consequenties van constatering van handel, openlijk gebruik en bezit van drugs) als tijdens het evenement (optreden van de beveiliging tegen handel, openlijk gebruik en bezit van drugs). Deze inzet wordt door de verschillende betrokken partijen na afloop geëvalueerd (zie ook paragraaf 4.2.3).

De verantwoordelijkheden zijn per betrokken partij nader omschreven.

4.2.1 Organisator dance event

1. Het reguliere evenementenbeleid is ook van toepassing op dance events; de organisator is daarmee primair verantwoordelijk voor de veiligheid op en in de directe omgeving van het evenemententerrein.
2. De organisator draagt zorg voor een ***goede regulering van de in- en uitstroom van bezoekers.***
3. De organisator zorgt voor het ***visiteren***, bij voorkeur (en in elk geval indien gewenst door de bezoeker) gebeurt dit door beveiligers van het zelfde geslacht. De toegangscontrole is zowel gericht op wapens als op aanwezigheid van drugs, en wordt bij ***alle bezoekers*** (inclusief de zogenaamde VIP's en personeel) op ***een zelfde wijze*** uitgevoerd.
4. De organisator is verantwoordelijk voor het ***tegengaan van bezit, openlijk gebruik van en handel in drugs op het evenement/evenemententerrein.***

Hier toe dient de organisator (naast de visitatie) in elk geval de volgende maatregelen te nemen:

- a. Duidelijke **communicatie** aan de bezoekers over de **huisregels**. De organisator dient op de website, bij de toegang en bij de dropboxen duidelijk aan te geven dat bij het aantreffen van drugs (of wapens) **de toegang wordt ontzegd of verwijdering van het evenemententerrein plaatsvindt zonder terugkeermogelijkheid** en dat bij het aantreffen van een bepaalde hoeveelheid drugs betrokkene wordt overgedragen aan de politie (conform het vervolgingsbeleid van het OM)⁹.
 - b. Ook zorgt de organisator ervoor dat er op een professionele manier **voorlichting** wordt gegeven over de mogelijke gezondheidsrisico's van uitgaansdrugs, minimaal via een link op haar website naar voorlichtingswebsites van bv. Jellinek, Unity of Celebrate Safe en/of via informatieverstrekking door voornoemde partijen tijdens het evenement. (zie ook paragraaf 2.2.3)
 - c. De bezoekers krijgen nog voor de toegangscontrole de gelegenheid vrijwillig afstand te doen van drugs en/of wapens (**dropboxen**).
 - d. De organisator handelt **consequent** ten opzichte van personen die zich niet houden aan de huisregels.
 - e. Het **beveiligingspersoneel** wordt door de organisator **geïnstrueerd over hoe te handelen** tijdens het dance event. Zie ook paragraaf 4.2.2.
5. De organisator draagt zorg voor de inzet van **professionele medische hulpverlening** en **gekwalificeerde beveiligers**¹⁰. Drugs- en alcoholgebruik hebben invloed op de zelfredzaamheid (reactievermogen, snelheid waarmee mensen zich kunnen verplaatsen in een noodsituatie) van bezoekers. Organisatoren dienen hier rekening mee te houden bij onder andere de opstelling/inrichting van het evenemententerrein en het aantal en opleidingsniveau van het E.H.B.O personeel.
 6. De organisator is verantwoordelijk voor de aanwezigheid **van voldoende gratis drinkwater en een goede plek om uit te rusten en af te koelen**. Zie paragrafen 2.3.1. en 2.3.2. De GHOR adviseert hierover en in de aanloop naar het evenement kunnen hierover, gelet op bv. weersomstandigheden, nadere afspraken worden gemaakt.
 7. De gemaakte afspraken over de te nemen maatregelen dienen te zijn vastgelegd in het **veiligheidsplan** van de organisator. De organisator draagt er zorg voor dat het personeel en de beveiliging op de hoogte zijn van de afspraken.
 8. De organisator volgt tijdens of voorafgaand aan het evenement ten allen tijde aanwijzingen van vergunningverlener of hulpdiensten op.

4.2.2 Beveiligingspersoneel (namens de organisator)

Voor beveiligingspersoneel moet duidelijk zijn hoe te handelen, **op instructie van de organisator**. Met name op de volgende punten is een toelichting gewenst:

⁹ Bij het aantreffen van een wapen dat onder de Wet Wapens en Munitie valt, wordt betrokkene eveneens overgedragen aan de politie.

¹⁰ Beveiligers zijn van een erkend beveiligingsbedrijf. Zie over professionele hulpverlening ook paragraaf 2.3.2

1. **Drugs aantreffen bij visitatie of op het evenemententerrein (/in gebouw)**

Indien de beveiliging, hetzij bij visitatie hetzij op het evenemententerrein bij een bezoeker een hoeveelheid drugs aantreft:

- onder de vervolgingsgrens van het OM, neemt zij de drugs af, deponeert deze in de drugskluis en verwijdert de betrokken persoon van het evenemententerrein (NB een hoeveelheid *softdrugs* van minder dan 5 gram, wordt niet ingenomen en hiermee mag de betrokken persoon het evenement bezoeken);
- waarvan het parket Amsterdam van het OM heeft aangegeven over te gaan tot vervolging, wordt:
 - a. de bezoeker aangehouden en meegenomen naar de daartoe bestemde ruimte,
 - b. geregistreerd bij welke persoon de (soft- of hard)drugs is aangetroffen en de hoeveelheid;
 - c. de opgegeven naam vastgelegd (of de weigering deze te verstrekken);
 - d. de politie gewaarschuwd en overgedragen aan de politie.

2. **Aantreffen (vuur)wapens**

Als bij de visitatie of op het evenemententerrein wapens worden aangetroffen bij bezoekers, dan worden deze wapens afgenomen en in de drugskluis gedeponereerd. Bij het aantreffen van een vuurwapen (of ander wapen dat onder de Wet Wapens en Munitie valt) bij een persoon wordt direct de politie gewaarschuwd en wordt de persoon conform de huisregels aangehouden en overgedragen aan de politie.

3. **Overdracht aan de politie**

De door de beveiliging aangehouden persoon wordt in afwachting van de komst van de politie in een daarvoor ingerichte ruimte opgehouden. De politie haalt de aangehouden persoon binnen een uur na melding op en krijgt de genoteerde gegevens en in beslag genomen goederen van de beveiliging mee. De bewaar ruimte is ingericht conform advies van de hulpdiensten en staat onder permanent toezicht.

4. **Omgaan met personen die onder invloed zijn**

Bij personen die kennelijk overmatig drugs en/of alcohol hebben gebruikt, vindt overleg plaats met de EHBO/GGD over hoe met de situatie om te gaan¹¹ en om zorg te dragen dat er sprake is van een goede overdracht aan de zorg.

5. **Toezicht op het terrein**

In het veiligheidsplan geeft de organisator aan hoe de inzet van de beveiliging is verdeeld over het evenemententerrein en hoe toezicht wordt gehouden op o.a. toiletten, garderobes, lockerruimten en ophoudruimten. Daarbij wordt ook rekening gehouden met piekbelasting.

De garderobe en lockerruimten dienen voor het visiteren te worden geplaatst. Als daartoe op de locatie geen mogelijkheden zijn, dient de organisator een adequate vervangende oplossing voor te dragen.

4.2.3 De vergunningverlener (stadsdeel/gemeente)

1. De vergunningverlener is verantwoordelijk voor een **heldere en eenduidige voorlichting** aan organisatoren. Dance event organisatoren moeten indien

¹¹ Er is een richtlijn Excited Delerium Syndrome (EDS) en er is er voor GHB een in de maak. Deze richtlijnen richten zich op agressief gedrag en zijn via de GGD opvraagbaar. Bij onwelwordingen, angstige personen of 'out gaan' moet de EHBO/GGD worden ingeschakeld.

gewenst zowel van betreffend stadsdeel als het stedelijk Evenementenbureau het Amsterdamse evenementenbeleid toegelicht krijgen, inclusief het beleid voor dance events (zoals omschreven in deze notitie).

2. De vergunningverlener werkt volgens de **vergunningverleningprocedure** zoals is vastgesteld voor evenementen (zie de 'Procesbeschrijving evenementenvergunningen, gemeente Amsterdam', 31 augustus 2009. In afwijking hierop wordt – indien één van de betrokken partijen dat wenst - een **extra vooroverleg** tussen de organisator, de adviserende diensten en de vergunningverlener gehouden, 14 dagen vóór het dance event. In dit extra vooroverleg wordt besproken of er wijzigingen zijn in onder andere programmering, aantal te verwachten bezoekers, inzet beveiligingspersoneel of EHBO'ers. Een dergelijke check voorkomt dat op het laatste moment nog aanpassingen worden aangebracht die niet meer integraal kunnen worden afgewogen.
3. De vergunningverlener is verantwoordelijk voor het **toezicht op het naleven van de vergunningvoorwaarden vóór en tijdens** het evenement. Dit toezicht wordt (onder meer) georganiseerd in de vorm van een **'peilstok'** die kan worden ingezet. Zie paragraaf 4.3.
4. De vergunningverlener zorgt ervoor dat het evenement na afloop wordt geëvalueerd. Binnen 4 weken wordt, onder meer op basis van de peilstok (indien ingezet) een evaluatierapport van alle partijen ingeleverd bij het stadsdeel, die een evaluatiebijeenkomst houdt¹². De uitkomsten daarvan bepalen mede de beoordeling en voorwaarden voor een volgende aanvraag.

4.2.4 Politie

In het voortraject adviseert de politie op de vergunningaanvraag.

Tijdens de dance events is de aanwezigheid van de politie gericht op:

1. **Deelname aan de 'peilstok'**, (zie paragraaf 4.3) waarbij de politie zich primair richt op de beoordeling van het adequaat handelen van de organisator en de beveiliging (o.a. optreden tegen handel in en openlijk gebruik en bezit van drugs).
2. De politie komt op het evenemententerrein als er drugs en/of wapens zijn aangetroffen. De politie houdt de verdachte aan (neemt deze over van de beveiliging) en neemt de aangetroffen goederen in beslag (inclusief de inhoud van de dropboxen en drugskluizen).

Primair is de politie verantwoordelijk voor handhaving van de rechtsorde en de openbare orde *buiten* het evenemententerrein. Daarnaast zorgt zij dus voor bovengenoemde taken en het afhandelen van aangehouden bezoekers. Naast de peilstok, waarbij wordt getoetst en gemonitord in hoeverre de organisator zich aan de vergunningvoorschriften houdt, hebben politie en OM ook een (strafrechtelijke) opsporingstaak. Dat betekent dat de politie in het kader van opsporing, als daartoe aanleiding is (in opdracht van het OM) ook in die hoedanigheid op het evenement aanwezig kan zijn.

¹² Als de peilstok is ingezet, is het een gezamenlijk evaluatierapport van de aan de peilstok deelnemende partijen.

4.2.5 Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie vervolgt conform het vastgestelde vervolgingsbeleid.

Vervolgingsbeleid drugs op dance events in Amsterdam

De Opiumwet stelt het bezit van zowel softdrugs als harddrugs strafbaar, maar er geldt ten aanzien van het bezit van geringe hoeveelheden voor eigen gebruik een gedoogbeleid. Dit gedoogbeleid heft de strafbaarheid van het bezit niet op, maar is bepalend of er wel of geen strafvervolging wordt ingesteld.

De landelijke richtlijn van het OM voor de vervolging bij het aantreffen van drugs tijdens dance events is: tegen bezit van een hoeveelheid harddrugs (lijst I) voor *eigen gebruik* wordt in principe geen *vervolging* ingesteld, tenzij er sprake is van een dealerindicatie. De richtlijn geeft als voorbeeld één pil / tablet / wikkel / bolletje (een aangetroffen hoeveelheid van maximaal 0,5 gram), één ampul, een consumptie-eenheid van 5 ml GHB.

De beveiliging neemt in dat geval wel de drugs in beslag en verwijdert de betrokken persoon van het evenement(enterrein).

In Amsterdam gaat het OM over tot vervolging bij het bezit van meer dan 5 pillen.

Ten aanzien van het bezit van cannabis geldt dat je niet wordt vervolgd bij bezit van max 5-gram ten behoeve van eigen gebruik.

De beveiliging op het evenement hanteert deze richtlijn voor het overdragen van personen aan de politie: bij het aantreffen van meer dan 0,5 gram harddrugs volgt overdracht aan de politie (waarbij de politie de aangetroffen hoeveelheid drugs in beslag neemt en de verdachte aanhoudt).

Voor de politie geldt, dat politieambtenaren aangetroffen drugs altijd in beslag moeten nemen.

4.2.6 Geneeskundige en Gezondheidsdienst (GGD)

1. Ook de GGD levert een bijdrage aan de **'peilstok'**, zie paragraaf 4.3. De focus van de GGD ligt hierbij op de beoordeling of er voldoende maatregelen en voorzieningen zijn getroffen ten behoeve van de gezondheid van bezoekers en risicobeperking van drugsgebruik.
2. Samen met Jellinek en Adviesburo Drugs vormt de GGD het *Amsterdam Red Alert Team*. Dit team geeft uitvoering aan een **waarschuwingscampagne** als (partijen) drugs in omloop zijn met een direct gezondheidsrisico voor gebruikers. Signalen komen binnen via het Drugs Informatie Monitoring Systeem of bijvoorbeeld via de Meldkamer Vangnet (GGD). Ook kunnen - in het geval er herkenbaar gevaarlijke middelen op de markt zijn gebracht - tijdens en/of na een dance event ingeleverde/in beslaggenomen middelen worden onderzocht¹³.
3. Voor het welslagen van een waarschuwingscampagne is het van belang dat betrokken partijen (organisator, beveiliging, EHBO-organisatie, vergunningverlener, politie etc.) samenwerken. De **regie** hiervoor ligt, mede vanwege de 24 uren-bereikbaarheid, bij de GGD.

¹³ Het OM moet toestemming verlenen om (een deel van) de inhoud van de dropbox of in beslag genomen drugs voor verder onderzoek aan de GGD over te dragen, als daar aanleiding toe is. Het gaat immers om verboden middelen, die na afloop van het evenement door de politie in beslag zijn genomen. Hierover moeten nadere afspraken worden gemaakt tussen GGD, OM en politie.

4.2.7 Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR)

De GHOR adviseert in het vergunningentraject over de te nemen gezondheidsmaatregelen. Zie o.a. paragraaf 2.3.2. Ook kan de GHOR een bijdrage leveren aan de peilstok.

4.3 Controle op de naleving van de vergunningvoorschriften - de peilstok

De 'peilstok' is een team opgebouwd uit verschillende toezichthoudende instanties, onder regie van de gemeente, dat aan de hand van de vergunningvoorwaarden en een checklist (zie bijlage) voorafgaand aan en tijdens het dance event controleert of de organisator zich aan de vergunningvoorwaarden houdt. Op basis van concrete constatering kan de vergunningverlener bestuurlijke maatregelen treffen en zijn er mogelijk gevolgen voor de beoordeling van een volgende vergunningaanvraag van dezelfde organisator.

Het peilstokteam zal in ieder geval bestaan uit:

1. **Gemeente/stadsdelen:** controle op de vergunningvoorwaarden, inrichting lokalen of terrein, uitvoering van taken door de organisator voor aanvang en tijdens het evenement.
2. **Politie:** controle op de uitvoering van taken door de organisator tijdens het evenement, conform de in de vergunning opgenomen voorwaarden (o.a. optreden beveiliging tegen handel in en bezit van drugs) en controle op de inrichting van de ophoudruimte voor aangehouden personen.
3. **GGD:** controle op getroffen voorzieningen ten behoeve van de gezondheid (o.a. de inrichting van de ophoudruimte voor aangehouden personen, EHBO post, voldoende gratis drinkwater) zoals omschreven in de evenementenvergunning.

Als de peilstokmedewerkers langskomen op het evenement, wordt dit bekend gemaakt bij de (contactpersoon van de) organisator en treden zij gezamenlijk op. Eventueel geconstateerde tekortkomingen worden geregistreerd en, waar mogelijk, direct doorgegeven aan de organisator. Deze krijgt de gelegenheid om tekortkomingen te herstellen. Als de organisator de tekortkomingen heeft hersteld, wordt dat uiteraard ook vastgelegd. In voorkomende gevallen kan het nodig zijn om tot een maatwerkoplossing te komen en van de vergunningvoorschriften af te wijken. Ook hiervan wordt door de peilstok aantekening gemaakt.

Informatiegestuurde inzet van de peilstok

De peilstok wordt niet structureel, maar 'informatiegestuurd' ingezet, naast het reguliere toezicht en handhaving op evenementen. In 2015 staan er in totaal ca. 130 grootschalige dance events (evenementen met meer dan 2000 bezoekers) in Amsterdam op de evenementenkalender. In de vijfhoek is afgesproken om met circa 10 peilstok-bezoeken per jaar te starten. Na vaststelling van de evenementenkalender¹⁴ wordt in de vijfhoek bepaald waar de peilstok voor komend jaar in elk geval wordt ingezet. Hiervoor leveren de

¹⁴ De evenementenkalender wordt aan het begin van het jaar vastgesteld en bevat alle evenementen met meer dan 2000 bezoekers (welke vóór 1 december moeten zijn aangemeld).

stadsdelen, politie en andere vijfhoekpartners input¹⁵. Het resterende deel van de peilstokcapaciteit wordt gereserveerd voor eventuele nieuwe evenementen/partijen, kleinere evenementen (waarvoor de vergunning na 1 januari nog kan worden aangevraagd) en nieuwe informatie bij bv. politie of GGD.

Inzet van de peilstok gebeurt aan de hand van de volgende indicatoren (niet limitatief):

1. Evaluaties van eerdere evenementen: ervaringen uit het verleden, naleving vergunningvoorwaarden, drugsgebruik, bezoekersprofiel etc.
2. Risicoanalyse evenementenvergunning¹⁶
 - o Aard van de activiteiten; karakter evenement, uitstraling
 - o Samenstelling van publiek: verwachte hoeveelheid bezoekers, publieksprofiel, verwacht drank en drugsgebruik, contactrelatie met publiek.
 - o Gezondheidsprofiel bezoekers
3. Het door de aanvrager ingediende veiligheidsplan

Het stadsdeel waar het evenement plaatsvindt, is verantwoordelijk voor de controle van de vergunningvoorwaarden en zal capaciteit moeten leveren voor de peilstok.

Handhavingstrategie

- Zoals gezegd wordt de peilstok niet bij alle dance events ingezet, dit gebeurt informatiegestuurd. Voor die evenementen die niet door de peilstok worden bezocht, geldt het reguliere evenementenbeleid: de vergunningverlener (het stadsdeel) voert regie op het maken van handhavingsafspraken met de partners.
- De constatering door de peilstok van eventuele tekortkomingen worden direct doorgegeven aan de organisator. De organisator wordt in de gelegenheid gesteld om tekortkomingen te herstellen. De tekortkomingen en herstel daarvan worden vastgelegd.
- Bij overtreding van de vergunningvoorschriften kan er ook bestuurlijk worden opgetreden. Het algemene evenementenbeleid is hierop van toepassing.
- Op basis van het evaluatierapport vindt er een evaluatiegesprek plaats met de vergunningverlener en de organisator. De uitkomsten van het rapport en dit gesprek zijn medebepalend voor de beoordeling en voorwaarden bij een volgende aanvraag.

Capaciteit

Ten behoeve van de peilstok, die 10 keer wordt ingezet, wordt de volgende minimale capaciteit geleverd:

Politie minimaal 1 persoon, stadsdelen: 1 handhaver per evenement (voor controle voor aanvang en tijdens het evenement), GGD: 1 persoon. Partijen streven ernaar om enkele vaste medewerkers in een kernteam in te zetten, zodat dit team steeds meer ervaring krijgt.

Evaluatie

De inzet van de peilstok wordt eind 2016 geëvalueerd. De inzet van de peilstok moet leiden tot verbeteringen in de aanpak van drugs op dance events, tot het verbinden van consequenties door de vergunningverlener indien niet aan de voorwaarden wordt

¹⁵ De peilstok *kan* ook worden ingezet bij dance events met minder dan 2000 bezoekers. Omdat hiervoor de vergunning ook na 1 januari nog kan worden aangevraagd, moet hiervoor peilstokcapaciteit beschikbaar gehouden worden.

¹⁶ Deze punten komen uit de Handreiking Veiligheid Evenementen van de Gemeente Amsterdam en verwijzen naar de bijlage 2 daarvan – Risicoanalyse vragen

voldaan, en tot verbeteringen in de samenwerking tussen de handhavingpartners en de organisatoren en in de samenwerking tussen de handhavingpartners onderling.

4.4 Communicatie

Deze beleidsnota wordt op de website van Amsterdam kenbaar gemaakt. Daarnaast zullen de vergunningformulieren door het stadsdeel worden aangepast en zal er bij een vergunningaanvraag op het beleid worden gewezen.

Communicatie n.a.v. incidenten op dance feesten

Over de communicatie naar aanleiding van incidenten op dance events zijn door de voorlichters van de vijfhoekspartners afspraken gemaakt. De lijn is terughoudend te zijn met het doen van uitspraken, ook gelet op de privacy van betrokken slachtoffers en hun nabestaanden.

5 Bijlagen

5.1 Begrippenlijst dance events

Dropbox

De dropbox biedt de bezoekers van het dance event de gelegenheid vóór de visitatie door de organisatie bij de toegang van het dance event zelf drugs en/of wapens in te deponeren. De bezoekers doen daarbij afstand van de in de box gedeponeerde zaken.

Bij de dropbox staat duidelijk aangegeven dat dit het laatste moment is om zelf afstand te doen van drugs. De dropbox moet afgesloten zijn en alleen geopend kunnen worden door de politie, tenzij anders afgesproken.

Drugskluis

Drugs die niet vrijwillig zijn afgegeven en die de beveiliging bij personen dan wel tijdens het evenement aantreft, worden in beslag genomen, geregistreerd en in de drugskluis gedeponerd. De drugskluis bevat een opening waarin de beveiliging de in beslag genomen en geregistreerde wapens deponert en een opening voor de drugs. De organisatie/beveiligingsbedrijf hebben geen sleutel van de kluis. Met de politie maken zij afspraken over het legen van de kluis.

Visiteren

Visiteren is de controle die gecertificeerde beveiligingsmedewerkers verrichten op de bezoekers van het dance event en is gericht op het tegengaan van het naar binnen brengen van drugs en/of wapens. Dit betreft het oppervlakkig aftasten van kleding en doorzoeken van zakken in kleding en tassen. Het instemmen met de visitatie geldt als voorwaarde om het dance event binnen te komen.

Fouilleren

Fouilleren is een strafvorderlijke bevoegdheid van de politie.

Ophoudruimte

In deze ruimte worden aangehouden bezoekers gebracht en daar onder toezicht gehouden door de beveiliging, in afwachting van de politie. De ruimte is dusdanig ingericht dat het ophouden van de aangehouden bezoeker(s) niet leidt tot gezondheidsrisico's en openbare orde problemen.

Observatieruimte EHBO-post

Als onderdeel van een goed geoutilleerde EHBO-post is het van belang dat bezoekers een gelegenheid hebben om bij te komen nadat ze door de EHBO zijn gezien. Hiervoor moet een aparte (observatie)ruimte worden ingericht.¹⁷

In de EHBO-ruimte inventariseert en beoordeelt de eerstehulpverlener de hulpvragen en afhankelijk van het toestandbeeld worden mensen ter observatie in de observatieruimte geplaatst. Tijdens en aan het einde van de observatieperiode vindt beoordeling plaats, de bevindingen worden met tijdstip van vertrek door de eerstehulpverlener in het EHBO-dossier geregistreerd. Voordat de persoon de observatieruimte verlaat, geeft de hulpverlener nog advies en handelingsperspectief aan de bezoeker.

Voorwaarden observatieruimte

- De observatieruimte maakt onderdeel uit van een EHBO-post
- De EHBO-post is zoveel mogelijk uit het geluid gepositioneerd, in de observatieruimte kunnen bezoekers tot rust komen en worden ongewenste prikkels, zoals geluid en drukte, vermeden
- De temperatuur in de ruimte dient naar omstandigheden aangepast te kunnen worden (gekoeld, verwarmd) met uiterste waarden van 18 tot 26 °C
- In observatieruimte is voldoende gratis drinkwater beschikbaar
- Op deze post is geen beveiliging aanwezig (tenzij dat in uitzonderlijke situatie toch nodig is)

¹⁷ Voorheen werd dit de 'chill-out' ruimte genoemd in het Amsterdamse evenementenbeleid. Deze term heeft echter in de praktijk een andere betekenis gekregen; chill-out wordt meestal gehanteerd voor de publieke ruimte waar mensen kunnen uitrusten en afkoelen, waar het dus koeler is, zitplaatsen zijn, geen harde muziek wordt gedraaid en mensen vrij in en uit kunnen lopen. Dit is de plek waarop wordt bedoeld in paragraaf 4.2.1. onder 6.

5.2 Checklist ten behoeve van toezicht en handhaving op dance events

A Voortraject		
1	Behandeling volgens procesbeschrijving evenementvergunning en handreiking veiligheid evenementen	
2	extra: invullen aangepast aanvraagformulier dance feesten ¹⁸	
3	extra: inventarisatie specifieke dance-risico's	
4	extra: formuleren specifieke dance-maatregelen	
5	extra: vooroverleg t.b.v. de laatste check van het veiligheidsplan, aantal bezoekers + inzet o.a. beveiligingspersoneel, EHBO (o.l.v. stadsdeel)	

B Vergunningverlening		
1	Conform procesbeschrijving, met inachtneming van specifieke dance-maatregelen	

Voor de aanvang van het evenement

C Controle op algemeen/inrichting lokalen of terrein		
1	Huisregels en voorlichting over gezondheidsrisico's duidelijk herkenbaar	

¹⁸ De punten A2, A3 en A4 worden in overleg met het Horizontaal overleg opgesteld.

	geplaatst op de website	
2	Huisregels kenbaar bij de ingang	
3	Instructies beveiliging, tijdstippen geven instructies en roosterinzet aanwezig	
4	Drugskluis huisregels kenbaar	
5	Beoordelen of drugskluizen/dropboxen voldoen aan voorwaarden, zoals beschreven in bijlage 5	
6	Dropbox geplaatst vóór de visitatie	
7	Voldoende verlichting bij de toegang	
8	Inrichting poortjes toegangscontrole conform (tekening bij) vergunning	
9	Voldoende poortjes aanwezig, conform uitwerking in veiligheidsplan	
10	Inrichting visitatie locatie conform (tekening bij) vergunning	
11	Inrichting ophoudruimte aangehouden personen conform beschrijving in bijlage 5	
12	Drugskluis aanwezig	
13	Inrichting EHBO-post conform vergunning	
14	Aanwezigheid en inrichting observatieruimte	
15	Klimaatbeheersing bij binnen evenement	
16	Garderobe en lockers aanwezig conform (tekening bij) vergunning	
17	Plaatsen andere objecten conform vergunning	
18	Heldere verlichting bij toiletten	
19	Ruim voldoende gratis drinkwater conform vergunning	
20	Signalering naar nooduitgangen en cruciale voorzieningen	

Tijdens evenement

D	Controle op uitvoering taken door organisator (zoals beschreven in dit beleidskader)	
1	Visiteren	
2	Gebruik van dropboxen en drugskluisen (incl. registratie)	
3	Optreden beveiliging tegen bezoekers onder invloed die probleemgedrag vertonen	
4	Optreden beveiliging tegen openlijk gebruik en bezit van drugs conform richtlijn OM	
5	Optreden beveiliging tegen handel in drugs conform afspraken	
6	Toezicht op het terrein/ gebouw (conform uitwerking in veiligheidsplan)	
7	Toezicht op toiletten / lockerruimtes	
8	Toezicht op aangehouden personen	
9	Het verwijderen van personen waarbij drugs is aangetroffen	
10	Instructies op aangegeven tijden gegeven aan beveiligingspersoneel (conform uitwerking in veiligheidsplan)	
11	Ingezet beveiligingspersoneel is gecertificeerd	
12	Naleven van instructies door beveiliging	
13	Opgegeven contactpersonen aanwezig en bereikbaar	
14	Peilstok overleg, intern gemeente en diensten	
15	Monitor overleg, organisatie beveiliging en gemeente (politie)	
16	Aantallen EHBO personeel conform vergunning	
17	Kundig EHBO personeel conform vergunning	
18	Aantallen beveiligers conform beveiligingsplan	
19	Algemeen beeld/ sfeer feest/ mate van gebruik en dronkenschap	

Overlegvormen

E	Overleg tijdens evenement	
1	Peilstokoverleg diensten (voor zover aanwezig)	
2	Gezamenlijk sfeerbeeld ¹⁹	
3	Meldingen diensten of eventuele gebreken bij controles onder C zijn verholpen	
4	Kwaliteit uitvoering taken van de organisatie en beveiliging als onder D bedoeld	
5	Melding incidenten	
6	Bespreking noodzakelijke aanpassingen	
7	Monitoroverleg aanwezig: diensten organisatie en beveiliging	
8	Sfeerbeeld organisatie en beveiliging	
9	Sfeerbeeld diensten (afgestemd in overleg E2)	
10	Afstemming diensten/organisatie op uitvoering acties organisatie/beveiliging als bedoeld bij E3	
11	Bespreking incidenten van organisatie/beveiliging en uit E5	
12	Bespreking noodzakelijke aanpassingen	

¹⁹ Het is wenselijk dat de peilstok zo objectief mogelijk werkt. Termen als sfeerbeeld (E2, E8, E9), kwaliteit van uitvoering (E4)etc zijn echter niet makkelijk te objectiveren of in een definitie te vatten. Deze punten gelden daarom in aanvulling op de andere – wel objectieve – punten.

F	Evaluatie	
1	eigen evaluatie per dienst	
2	indien eigen evaluaties daar aanleiding toe geven: interne gemeentelijke evaluatie o.l.v. stadsdeel	
3	gezamenlijke evaluatie o.l.v. stadsdeel	
4	verslag met conclusies t.a.v. volgend evenement	

11 mei 2015